

**Otázky ke státní závěrečné zkoušce v bakalářském studijním programu filosofie
(Katedra filosofie a religionistiky, Univerzita Pardubice)**

1. a) Platónovo pojetí idejí

Literatura povinná:

Faidón 96a–103a

Sofisté 254b–257a

Ústava 507a–509b

Platón, *Faidón*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha 2005.

Platón, *Sofisté*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha 2009.

Platón, *Ústava*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha 2017.

Literatura doporučená:

Špinka, Š., *Duše a zlo v dialogu Faidón*, OIKOYMENH, Praha 2009, s. 74–132.

Karfík, F., *Megista gené*, *Reflexe* 37, 2009, s. 84–92. Dostupné z:
https://www.reflexe.cz/Reflexe_37/Megista_gene.html.

b) F. Nietzsche: Co znamenají asketické ideály?

Literatura povinná:

Nietzsche, F., *Genealogie morálky*, přel. V. Koubová, Aurora, Praha 2002, s. 77–134.

Literatura doporučená:

Hlavinka, P., *Dějiny filosofie jasně a stručně*, Triton, Praha 2008.

Löwith, K., *Dějiny a význam dějin*, přel. T. Suchomel, OIKOYMENH, Praha 2021.

2. a) Platónovo pojetí duše

Literatura povinná:

Faidros 245b–248c

Ústava 436a–441c

Tímaios 36d–37c

Platón, *Faidros*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha 2014.

Platón, *Ústava*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha 2017.

Platón, *Tímaios, Kritias*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha 2008.

Literatura doporučená:

Špinka, Š., *Duše a krása v dialogu Faidros*, OIKOYMENH, Praha 2009, s. 79–116.

Cooper, J. M., Platónova teorie lidské motivace, in: Jirsa, J. (ed.), *Rozum, ctnosti a duše*, OIKOYMENH, Praha 2010, s. 87–109.

b) John Stuart Mill

Literatura povinná:

Mill, J. S., *Utilitarismus*, přel. K. Šprunk, Vyšehrad, Praha 2011, s. 40–82.

Literatura doporučená:

Hlavinka, P., *Dějiny filosofie jasně a stručně*, Triton, Praha 2008, s. 191–215.

3. a) Platónova koncepce dobrého života

Literatura povinná:

Gorgias 466a–468e a 491d–495a

Theaitétos 172c–177b

Platón, *Gorgias*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha

Platón, *Theaitétos*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha

Literatura doporučená:

Sedley, D., Přípodobnění se bohu jako etický ideál, in: Jirsa, J. (ed.), *Rozum, ctnosti a duše*, OIKOYMENH, Praha 2010, s. 110–132.

Hadot, P., *Co je antická filosofie*, přel. M. Křížová, Vyšehrad, Praha 2017, s. 69–90.

b) G. Frege: teorie významu

Literatura povinná:

Frege, G., *Logická zkoumání*, přel. J. Fiala, OIKOYMENH, Praha 2011, s. 17–42.

(O smyslu a významu)

Literatura doporučená:

Peregrin, J., *Kapitoly z analytické filosofie*, Filosofia, Praha 2014. *(Kapitola 2)*

4. a) Aristotelovo pojetí bytí

Literatura povinná:

Metafyzika IV, 1–3; VII, 1–4

Aristotelés, *Metafyzika*, přel. A. Kříž, Petr Rezek, Praha 2008, s. 93–100, 165–172.

Literatura doporučená:

Lear, J., *Aristotelés: touha rozumět*, přel. J. Jinek, OIKOYMENH, Praha 2016, s. 278–327.

Aubenque, P., *Problém bytí u Aristotela*, přel. M. Pokorný, OIKOYMENH, Praha 2014, s. 177–267, 478–496.

b) R. Carnap (a Vídeňský kroužek): kritérium smysluplnosti a metoda filosofie

Literatura povinná:

Carnap, R., Překonání metafyziky logickou analýzou jazyka, přel. K. Berka, *Filosofický časopis* 39, 1991, 4, s. 623–641.

Literatura doporučená:

Peregrin, J., *Kapitoly z analytické filosofie*, Filosofia, Praha 2014.

(*Kapitola 4*)

5. a) Aristotelovo pojetí přírody

Literatura povinná:

Fyzika I,7; II,3; III,1–2

Aristotelés, *Fyzika*, přel. A. Kříž, Petr Rezek, Praha 2010, s. 35–38, 48–51, 65–69.

Literatura doporučená:

Lear, J., *Aristotelés: touha rozumět*, přel. J. Jinek, OIKOYMENH, Praha 2016, s. 40–58, 70–81.

Patočka, J., *Aristotelés, jeho předchůdci a dědicové*, OIKOYMENH, Praha 2018, s. 98–175.

b) Sartrův existencialismus

Literatura povinná:

Sartre, J. P., *Existencialismus je humanismus*, přel. P. Horák, Vyšehrad, Praha 2004, s. 15–27.

Literatura doporučená:

Petříček, M., *Úvod do současné filosofie*, Herrmann a synové, Praha 1992, s. 107–124.

(*Existencialismus J.-P. Sartra*)

Thurnher, R., Röd, W., Schmidinger, H., *Filosofie 19. a 20. století III*, přel. M. Petříček, OIKOYMENH, Praha 2009. (*Kapitola IX*)

Kunzmann, P., Burkard, F.-P., Wiedmann, F., *Encyklopedický atlas filosofie*, přel. M. Pokorný, Lidové noviny, Praha 2001, s. 201–203.

6. a) Aristotelovo pojetí dobrého života v obci

Literatura povinná:

Etika Nikomachova, I,1, 6; II,1, 6–7, X,7

Politika, I,1–2

Aristotelés, *Etika Nikomachova*, přel. A. Kříž, Petr Rezek, Praha 2013, s. 23–25, 32–33, 45–46, 54–57, 237–239.

Aristotelés, *Politika*, přel. A. Kříž, Petr Rezek, Praha 2009, s. 37–41.

Literatura doporučená:

Lear, J., *Aristotelés: touha rozumět*, přel. J. Jinek, OIKOYMENH, Praha 2016, s. 176–200.

Jinek, J., *Obec a politično v Aristotelově myšlení*, OIKOYMENH, Praha 2017, s. 73–168.

b) Heideggerova koncepce fundamentální ontologie, porozumění bytí, existence a času

Literatura povinná:

Heidegger, M., *Bytí a čas*, přel. I. Chvatík, OIKOYMENH, Praha 2002, s. 17, 20–24, 27–29, 34–36, 52–55, 59–63, 174, 175, 180, 181.

Literatura doporučená:

Thurnher, R., Röd, W., Schmidinger, H., *Filosofie 19. a 20. století III*, přel. M. Petříček, OIKOYMENH, Praha 2009, s. 276–312. (*Kapitola VIII./ 2 a 3*)

Petříček, M., *Úvod do současné filosofie*, Herrmann a synové, Praha 1992, s. 72–88. (*M. Heidegger: analýza lidské existence a otázka bytí*)

Kunzmann, P., Burkard, F.-P., Wiedmann, F., *Encyklopedický atlas filosofie*, přel. M. Pokorný, Lidové noviny, Praha 2001, s. 207–209.

7. a) Anselmův ontologický důkaz Boží existence

Literatura povinná:

Anselm z Canterbury, *Fides quarens intellectum*, přel. L. Karfíková, Kalich, Praha 1990, s. 29–39, 89–93.

Literatura doporučená:

Floss, P., *Architekti křesťanského středověkého vědění*, Vyšehrad, Praha 2004, s. 112–120.

Otisk, M., *Na cestě ke scholastice*, Filosofia, Praha 2004, s. 138–175.

Vomočil, M., Kantova kritika důkazů boží existence, in: *E-Logos*, 2004, s. 1–8. Dostupné z [<https://e-logos.vse.cz/pdfs/elg/2004/01/11.pdf>]

b) Leibnizova monadologie

Literatura povinná:

Leibniz, G. W., *Monadologie a jiné práce*, přel. J. Husák, Svoboda, Praha 1982, s. 156–172.

Literatura doporučená:

Röd, W., *Novověká filosofie II*, přel. J. Karásek, OIKOYMENH, Praha 2004, s. 95–108. (*Kapitola III./3*)

Kunzmann, P., Burkard, F.-P., Wiedmann, F., *Encyklopedický atlas filosofie*, přel. M. Pokorný, Lidové noviny, Praha 2001, s. 113–115.

8. a) Pojetí svědomí u Tomáše Akvinského

Literatura povinná:

Akvinský, T., *Otázky o svědomí*, přel. M. V. Štěpinová, Krystal, Praha 2010, s. 179–203.

Literatura doporučená:

Akvinský, T., *Otázky o svědomí*, přel. M. V. Štěpinová, Krystal, Praha 2010, s. 5–59.

b) Hegelův výklad Sókratova tragického osudu.

Literatura povinná:

Hegel, G. W. F., *Dějiny filosofie II*, přel. J. Cibulka a M. Sobotka a J. Tomin, Nakladatelství ČSAV, Praha 1965, s. 61–78.

Literatura doporučená:

Hlavinka, P., *Dějiny filosofie jasně a stručně*, Triton, Praha 2008.

Löwith, K., *Dějiny a význam dějin*, přel. T. Suchomel, OIKOYMENH, Praha 2021.

9. a) **Descartovo rozlišení mysli a těla**

Literatura povinná:

Descartes, R., *Meditace o první filosofii*, přel. P. Glombíček a T. Marvan, OIKOYMENH, Praha 2003, s. 25–35.

Literatura doporučená:

Röd, W., *Novověká filosofie I*, přel. J. Karásek, OIKOYMENH, 2001, s. 80–101. (*Kapitola III/3. a 4.*)

Kunzmann, P., Burkard, F.-P., Wiedmann, F., *Encyklopedický atlas filosofie*, přel. M. Pokorný, Lidové noviny, Praha 2001, s. 105–107.

b) **Kantova morální metafyzika (vysvětli Kantovu koncepci postulátů čistého praktického rozumu)**

Literatura povinná:

Kant, I., *Kritika praktického rozumu*, přel. J. Loužil, Svoboda, Praha 1996, s. 189–197; 209–210; 212–215.

Literatura doporučená:

Röd, W., *Německá klasická filosofie I*, přel. J. Karásek, OIKOYMENH, Praha 2001.

10. a) **Humova koncepce původu idejí a otázka kauzality**

Literatura povinná:

Hume, D., *Pojednání o lidské přirozenosti: Kniha 1. rozum*, přel. H. Janoušek, Togga, Praha 2015, s. 67–77, 143–153.

Literatura doporučená:

Röd, W., *Novověká filosofie II*, přel. J. Karásek, OIKOYMENH, Praha 2004, s. 402–411. (*Kapitola IX./3*)

Kunzmann, P., Burkard, F.-P., Wiedmann, F., *Encyklopedický atlas filosofie*, přel. M. Pokorný, Lidové noviny, Praha 2001, s. 125–127.

b) Přejchod mezi antikou a patristikou/středověkem

Literatura povinná:

Augustinus, A., *O boží obci I*, přel. J. Nováková, Karolinum, Praha 2007, s. 260–270.

Augustinus, A., *Křesťanská vzdělanost: De doctrina Christiana*, přel. J. Nechutová, Vyšehrad, Praha 2005, s. 124–128.

Alexandrijský, K., *Stromata I.*, přel. J. Plátová, OIKOYMENH, Praha 2004, s. 249–255.

Literatura doporučená:

Otisk, M., *Aristoteles Christianus*, Montanex, Ostrava 2008, s. 21–50.

11. a) Kantovo pojetí času a prostoru (vysvětlí základní rysy Kantovy koncepce času a prostoru ve vztahu k jeho teorii smyslové zkušenosti)

Literatura povinná:

Kant, I., *Kritika čistého rozumu*, přel. J. Loužil a J. Chotaš a I. Chvatík, OIKOYMENH, Praha 2001. („Úvod“, B 1 – B 3; B 10 – B 11; „Transcendentální estetika“, B 33 – B 40; B 46 – B 48)

b) L. Wittgenstein: „pozdní“ pojetí jazyka a významu

Literatura povinná:

Wittgenstein, L., *Filosofická zkoumání*, přel. J. Pechar, Filosofia, Praha 1993. (§§ 1-31)

Literatura doporučená:

Peregrin, J., *Kapitoly z analytické filosofie*, Filosofia, Praha 2014. (*Kapitola 5*)

12. a) Kant a problém metafyziky (vysvětlí význam projektu kritiky rozumu pro tradiční motiv racionalistické metafyziky)

Literatura povinná:

Kant, I., *Kritika čistého rozumu*, přel. J. Loužil a J. Chotaš a I. Chvatík, OIKOYMENH, Praha 2001. („Předmluva k druhému vydání“, B XIV–B XXXI)

b) Husserlovo pojetí přirozeného světa a vědomí

Literatura povinná:

Husserl, E., *Ideje k čisté fenomenologii a fenomenologické filosofii I*, přel. A. Rettová a P. Urban, OIKOYMENH, Praha 2004, s. 65–80.

Literatura doporučená:

Holzhey, H., Röd. W., *Filosofo 19. a 20. století II*, přel. M. Pokorný, OIKOYMENH, Praha 2006, s. 204–214. (Kapitola V./4)

Petříček, M., *Úvod do současné filosofie*, Herrmann a synové, Praha 1992, s. 21–35, 54–71. (2. kapitola – Fenomenologie E. Husserla: problém smyslu; 4. kapitola – Věda a „přirozený svět“)

Kunzmann, P., Burkard, F.-P., Wiedmann, F., *Encyklopedický atlas filosofie*, přel. M. Pokorný, Lidové noviny, Praha 2001, s. 195–197.

Otázky 13. – 20. se týkají pouze studentů jednooborové filosofie

13. a) Ctnost

Literatura povinná:

Anzenbacher, A., *Úvod do etiky*, přel. K. Šprunk, Academia, Praha 1994, s. 129–143.

Literatura doporučená:

Spaemann, R., *Štěstí a vůle k dobru: Pokus o etiku*, přel. M. Stretti a M. Zajíček, OIKOYMENH, Praha 1998, s. 13–50, 62–72.

b) Člověk a vztah v Buberově filosofii

Literatura povinná:

Buber, M., *Já a ty*, přel. J. Navrátil, Portál, Praha 2016, s. 7–17.

14. a) Kantianismus a jeho kritici

Literatura povinná:

Kant, I., *Základy metafyziky mravů*, přel. L. Menzel, OIKOYMENH, Praha 2014.
(I. část, odst. 1-3 a 8-13 a 17-18)

Literatura doporučená:

Herman, B., "O hodnotě jednání z motivu povinnosti", část I (Překlad katedry, po vydání budou upřesněny nakladatelské údaje.)

Sandel, M., *Spravedlnost: Co je správné dělat*, přel. T. Chudý, Karolinum, Praha 2015.
(Kapitola 5)

Pacovská, K., *Vina, láska, náhoda*, Pavel Mervart, Červený Kostelec 2018. (Kapitola 1, 2 a 4)

Williams, B., „Morální náhoda“ (Překlad katedry, po vydání budou upřesněny nakladatelské údaje.)

b) Svoboda v liberálním myšlení

Literatura povinná:

Mill, J. S., *O svobodě myšlení a slova*, přel. A. Prinzová a A. Růžička, Institute H21, Praha 2020. (Kapitola 1 – úvod)

Literatura doporučená:

Rawls, J., *Political Liberalism*, Columbia University Press, New York 2005, s. 3–15. (Kapitola 1, §1-2)

Mill, J. S., *O svobodě myšlení a slova*, přel. A. Prinzová a A. Růžička, Institute H21, Praha 2020. (Kapitola 4 – „Of the Limits to the Authority of Society over the Individual“)

15. a) Empiristická etika

Literatura povinná:

Anzenbacher, A., *Úvod do etiky*, přel. Karel Šprunk, Academia, Praha 1994, s. 19–41.

Literatura doporučená:

Spaemann, R., *Štěstí a vůle k dobru: Pokus o etiku*, přel. M. Stretti a M. Zajíček, OIKOYMENH, Praha 1998, s. 38–50, 136–148.

b) Pojem *Bildung*

Literatura povinná:

Gadamer, H.-G., *Pravda a metoda I: Nárýs filosofické hermeneutiky*, přel. D. Mik, Triáda, Praha 2010, s. 26–33.

Literatura doporučená:

Chotaš, J. et al., *Moderní univerzita: Ideál a realita*, Filosofia, Praha 2016.

16. a) Patočkovo pojetí pohybu

Literatura povinná:

Patočka, J., *Tělo, společenství, jazyk, svět*, OIKOYMENH, Praha 1995, s. 101-113.

Literatura doporučená:

Patočka, J., „*Přirozený svět*“ jako filosofický problém, ČS, Praha 1992, s. 167-251. („*Přirozený svět*“ v meditaci svého autora po třiatřiceti letech)

Kohák, E., *Jan Patočka: Filosofický životopis*, H&H, Jinočany 1993, s. 131-140.

b) Člověk a alterita u E. Lévinase

Literatura povinná:

Lévinas, E., *Totalita a nekonečno*, přel. M. Petříček, J. Sokol, OIKOYMENH, Praha 1997, s. 14–15, 19–25.

Literatura doporučená:

Petříček, M., *Úvod do současné filosofie*, Herrmann a synové, Praha 1999.

17. a) Kantovo pojetí estetického soudu

Literatura povinná:

Kant, I., *Kritika soudnosti*, přel. V. Špalek a W. Hansel, OIKOYMENH, Praha 2015. (§ 1, 2, 5, 9)

Literatura doporučená:

Röd, W., *Německá klasická filosofie I*, přel. J. Karásek, OIKOYMENH, Praha 2015.

Karásek, J., *Kantova analogie estetické zkušenosti*, Filosofia, Praha 2004.

b) Liberální vzdělání

Literatura povinná:

Strauss, L., *Eseje o politické filosofii I*, přel. M. Mocek a V. Sochor a J. Šindelář, OIKOYMENH, Praha 2018, s. 244–264. (*Liberální vzdělání a odpovědnost*)

Literatura doporučená:

Strauss, L., Co je svobodné vzdělání?, in: Jirsa, J., *Idea university*, Academia, Praha 2015, s. 81–87.

18. a) Motiv krásna v dialogu Symposium

Literatura povinná:

Symposion 205d–212a

Platón, *Symposion*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha 2005.

b) Konsekvencialismus a jeho kritici

Literatura povinná:

Singer, P., „Hladomor, blahobyt a morálka“ (Překlad katedry, po vydání budou upřesněny nakladatelské údaje).

Literatura doporučená:

Pettit, P., „Konsekvencialismus“ (Překlad katedry, po vydání budou upřesněny nakladatelské údaje.)

Williams, B., „Kritika utilitarismu“ (Překlad katedry, po vydání budou upřesněny nakladatelské údaje.)

Sandel, M., *Spravedlnost: Co je správné dělat*, Karolinum, Praha 2015, s. 39–41, 46–48. (*Kapitola 2*)

19. a) Platónovo rozlišení filosofického a vědeckého myšlení na základě vybraných příkladů z dějin vědy

Literatura povinná:

Ústava 509d–511d

Platón, *Ústava*, přel. F. Novotný, OIKOYMENH, Praha 1996.

Literatura doporučená:

Grygar, F., Platónovo podobenství o úsečce a jeskyni, aneb co dělá filosof, in: Hejduk, T., Grygar, F., Hermann, T., Palouš, R., Pelcová, N., Prázný, A., *Úvod do filosofie – studijní texty pro pedagogy*, Univerzita Pardubice, Pardubice 2011, s. 23–41.

Grygar, F., Bohrova epistemologická lekce kvantové teorie a fenomenologie, in: Daňková Z., Kanócz R. (eds.), *Mosty a řeka: Sborník Jiřímu Michálkovi k 80. narozeninám*, Pavel Mervart, Červený Kostelec, s. 313–369.

Grygar, F., Bytostná role předporozumění u vybraných zakladatelů kvantové teorie, in: *Teorie vědy* 43, 2021, 1, s. 1–36.

b) Přirozený stav a vytvoření státu v novověku

Literatura povinná:

Hobbes, T., *Leviathan aneb Látka, forma a moc státu církevního a politického*, přel. K. Berka, OIKOYMENH, Praha 2009. (*Kapitola 13 a 17*)

Literatura doporučená:

Locke, J., *Druhé pojednání o vládě*, přel. J. Král, Svoboda, Praha 1992.

Rousseau, J. J., *O společenské smlouvě neboli o zásadách státního práva*, přel. J. Veselá, Aleš Čeněk, Dobrá voda 2002.

20. a) Etika ctností

Literatura povinná:

Annas, J., „Inteligentní ctnost“ (Překlad katedry, po vydání budou upřesněny nakladatelské údaje). (*Kapitola 2 – Ctnost, charakter a dispozice*)

Literatura doporučená:

Jirsa, J., Jednej tak, jak by jednal ctnostný člověk, in: Jirsa, J. (ed.), *Přístupy k etice III*, Filosofia, Praha 2016.

Foot, P., „Ctnosti a neřesti“ (Překlad katedry, po vydání budou upřesněny nakladatelské údaje.)

Stocker, M., „Schizofrenie moderních etických teorií“ (Překlad katedry, po vydání budou upřesněny nakladatelské údaje.)

b) Kuhnovo pojetí paradigmatu

Literatura povinná:

Kuhn, T., *Struktura vědeckých revolucí*, přel. T. Jeníček, OIKOYMENH, Praha 1997, s. 10, 11, 173–185.

Literatura doporučená:

Fajkus, B., *Filosofie a metodologie vědy: Vývoj, současnost a perspektivy*, Academia, Praha 2005, s. 118–130. (*Kapitola 4 – Historická a holistická koncepce vývoje vědy T. S. Kuhna*)

Kuhn, T., Cesta od struktury, in: *Teorie vědy* 34, 2012, 2, s. 125–139.

Kuhn, T., Druhé zamyšlení nad paradigmaty, in: *Teorie vědy* 34, 2012, 2, s. 141–165.